

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, F6ica, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 annu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tiera esterne 16 fl. v. a. pe una annu s6u 40 doideceri, or 3 galbiai mon. sanatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbu mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 68.

Brasiovu, 9 Septembre 28 Aug., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

La situatiunea de facia.

Turd'a 6 Sept. n. In doua septemani de candu me affu calatorindu v'am scrisu numai odata. Am tacutu inadinsu din cauzele pe care publiculu le soia inca dia Iuniu a. c.; am tacutu si pentru aceea, ca mai nainte de a face unu singuru pasu a lature a s6u si pe urm'a situatiunii, in care ac6sta ti6ra fu adusa prin nuoi consiliari ai cor6nei, era de neaparata trebuintia c6 se ne informamu acuratu despre opiniunile, vointiele, sperantiile s6u si temerile mai multoru barbati si de sciintia si de merite esiti din sinulu natiunii n6stre, asi6 precum aceleasi au inceputu a se forma dela Iuniu inc6ce, adica dela dimisiunea ministeriului numitu alu lui Schmerling. Sciti bine ca orice regimu isi are si trebuie se'si aiba anumite organe ale sale insarcinate ou cercetarea (ispitirea) opiniunii 6meniloru si cu descrierea si impartasirea aoeleia; sciti inse si aceea, oa aceleasi organe sunt prea adesea supuse unoru amagiri, care oneori au unele urmasi f6rte neplacute. 6menii adica se ferescu pre catu numai potu de asemenea organe, s6u de si nu se si ferescu, dar' neintielegendu scopulu celora, le descriu starea lucrurilor cu totulu altmintrea decatu este ea in adeveru. Se recun6scemu inse oa si diarielor li se potu intempla neplaceri de acestea, precum la multe li se si intempla; de aceea dicu eu, ca faimelor ou nu sunt adeverate prin 6meni de credintia se nu se dea nici unu credientu.

Cumca in personalulu functionariloru publici voru urma cresioare schimbari, ac6sta nu este faima, ci este adeveru. Intr'aceea la asemenea prefaceri trebuia se fia pregatitu oricine. S6u vomu fi administrati si gubernati dupa sistem'a parlamentara, s6u dupa ceea vechia municipala, in ambde casuri schimbari se voru face la noi c6 si pe airea. Sistem'a parlamentara da ministrului (la noi acum cancelariei), dreptulu de a'si alege 6meni de increderea sa, de convictiunile sale; dupa sistem'a municipala schimbarile se facu prin alegeri.

Inre acestea impregiurari multi sunt cam ingrijati pentru viitoriulu amplotiloru de nationalitate romana; eu inse pentru partea cea mai mare a loru nu vedu nici o cauza de ingrijare; pentruoe nu, ve voiu spune la intalnire. Se p6te prea usioru ca unii voru sari din posturile lor; dv6stra inse sciti bine, ca aoeia aru fi saritu s6u ca aru fi trebuitu se sara inca si atunci, candu cancelariulu ar' fi fostu chiaru fratele lor; inse 5 s6u 6 6meni se potu suplini cu altii; eara stramuturile dintr'unu tinentu in altulu in locu de a strica potu mai multu folosi. Intielegemu ac6sta de administratiune politica; eara in catu pentru ramur'a iustitiei credu ca nu me in sielu d6ca voiu sustien6, cumca ti6ra intr6ga doresce si ast6pta cu mare sete o reorganizatiune strabat6to6re si apoi — staveritate mai mare (inamovibilitate).

Faim'a despre chiamarea in susu a metropolitiloru inca nu mai este faima, ci este adeveru constatatu; diu inse si atatu este adeverat, oa ori cu cati romani luminati am vorbitu de doua septemani inc6ce despre cea chiamare noua politica, toti isi descoperira dorintia categorica, c6 acei archipastori chiamati si intrebati oriunde si de oricine, se vorb6sca, se respunda si se lucre oricum le va plac6, inse numai in numele Preas. Sale, eara mai departe se nu'si ia nici unu felu de ostent6la de a vorbi, respunde si lucre nimicu in numele natiunii romanesoi nici ca alu unei natiuni auton6me si nici c6 alu uniu poporu locitoru in ac6sta ti6ra; toti adica cu carit am vorbitu voiescu si pretindu, c6 archipastorii se fia crutiati de orice angajementu, de orice indatorire de a indupleca pre natiune in o parte, s6u in alt'a, ci se fia lasati a'si mai ved6 odata cu totu adinsulu de nenumeratele loru afaoeri eclesiastice si de t6te neajunsele si nezasurile clerului.

Pe aici se lati faim'a si de unu nouu congresu nationalu, care inse fu priimitu ou celu mai mare disgustu, mai alesu pentru acelu casu, candu ar fi c6 se se mai adune earasi numai

congresu s6u conferintia din membrii denumiti si chiamati prin archierei. In trecutu a mai mersu si asi6 ceva c6 unu surogatu alu unei adunari nationale, pe atunci adica, pre candu 6menii se sfi6 de alegeri c6 si pruncii mici de ap'a rece. Astadi asemenea surogate, ce semana f6rte a tutoratu de minoreni lipsiti de minte matora nu, mai affa nici o placere, ele n'ar insufla nici o incredere, prin urmare nici aru fi in stare de a reproduce vointia natiunii. Din contra ide'a uniu congresu compusu din membrii alesi, condusu de unu presiedinte s6u presiedinti totu alesi, cum si pre lunga unu regulamentu de a faoeri, ar affa placere, inse si asi6 numai in acelu casu, candu natiunea s'ar ved6 earasi re'mpinsa la an. 1847/8. In orice altu casu 6menii nostrii nu mai voiescu a sci de alta representatiune, decatu numai de dieta, carea se se readune intocma dupa tinent6rea **legii electorale** emanate dela Cor6na in an. 1863 *) discutate, revedite si priimate de catra insasi dieta in an. 1864 si substernute la preanalt'a sanctiune. Nici unulu din aoeia cu cati am vorbitu eu **nu vrea nici se audia de o alta lege electorala**, si ni se pare, ca tantu acum c6 niciodata de doi aii inc6ce au inceputu a cun6sc6, ca cea lege electorala **este singuru si drepta** si cu potintia pentru poporale Transilvaniei pre unu cielu s6u cursu de ceteva peri6de dietale, eara din contra legea electorala din 1791 cum si pre cea din 1848 si pe cea proiectata de br. Kemény in 1861 le tienu a fi nu numai nedrepte, asuprit6re, ci si cu nepotintia de a se efaptui.

Despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria inca am vorbitu cu mai multi si am affatu, ca in privintia acesteia mai toti se unescu intr'o singura parere; eara aceea este ca: o cestiune ce odata fusese intiepenita pe v6rfulu sabiei si alu lancei se fia nesoiuta (ignorata) si delaturata cu totulu din discursule si discusiunile n6stre, pana atunci pana candu cele mai grele cestiuni de statu dintre Ungaria si Cor6na de una, dintre Ungaria si Austria de alta parte nu voru fi deslegate pe deplinu. Acele cestiuni se reducu mai alesu la drepturile suverane ale regelui, la ministeriulu ungu-rescu, la afacerile comune a le intregului imperiu etc. De altumintrea vedi legile Ungariei din 1848.

C6 de incheiere insemnu, ca sunt insarcinatu a intrebati pe on. Redactiune, d6ca dens'a priimesce s6u nu opiniunile respicate asupra celor patru cestiuni atinse in acesta scris6re, adica representatiunii archiereilor, congresulu, dietei, uniunii, c6 o particia de programa, pentruc6 asi6 fiacare se scia, ce are se astepte dela publicitate in aceste timpuri de o proba noua **).

Eram se uitu, ca sunt totuodata provocatu a ve descoperi din partea mai multora cea mai ferbinte dorintia, c6 membrii tribunaleloru respektive se impinga cauzele particulariloru mai cu deadinsulu, — cum si c6 vicepresiedintele tablei regesci se se v6dia catu mai curundu la postulu seu, pentruca absenti'a de 1 1/2 annu este simtita amar.

B.

Fara uniune suntemu de peritu?

In momentele aceste de confusiune, care domnesce totudeuna, candu se facu pasii transitorii dintru unu experimentu in altulu, se ocupa 6menii cu micu cu mare totu numai cu acele intrebatiuni, cari s6u dorescu se le v6da catu mai bene si mai curundu esecutate, s6u se temu si nu ii tiene loculu de frica, nu cumva se se esecutedia in prejudetiulu seu. Nu te intalnesci cu una pers6na se nu fii silitu a politisa si a audi opiniuni preste opiniuni despre cele ce se intempla si ce se mai potu intempra. Unulu intr6ba: ce mai dicu diurnalele magiare despre cursulu lucrurilor? Ore mai stau fratii magiari mortisi pre lunga uniunea din 48? Altii mai flegmatici nu vreu a crede ca, pre candu ministrulu de statu Belcredi in circulariulu seu test6sa, „ca cea mai deci-

*) Prin urmare ne affamu cu totii de acord. R.

**) Fara noi o indoi6la, oa su si ale n6stre intocma. R.

siva vointia a Mai. S'ale e, a lasa, cá autonomi'a se se face a deveru", toema autonomi'a Transilvaniei se fia cea de antania, care in gratia unionistiloru séu centralistiloru magiari dela 48 se se metamorfosese dintruna-data si danduse preste capu se se prefaca intr'o fusiune cu Ungari'a dupa dorinti'a partitei radicale alui „Hon“ din Ungari'a. De cate ori se o mai dicemu, ca oaus'a uniunei séu fusiunei cu Ungaria e mai multu tréb'a corónei, de catu a nóstra, cu tóte aceste si noi suntemu de opiniunea lui „Korunk“, ca in prim'a linea chiaru si diurnalele patriotice sunt aici departe de olalta in opiniunile sale; dar' catu va fi mai mare diversitatea opiniuniloru atunci, candu meritulu intrebatiunei acesteia va veni pre tapetu? Nici noi nu speramu multu dela diet'a venitoria in caus'a acésta, mai vertosu, déca inteligenti'a natiuniloru se va mai totu tiené retrasa dela lupt'a politica.

Diurnalulu din Clusiu „Korunk“ dorese ad. cá pana candu numai pre calea diurnalistice si ne potemu dechiara opiniunile, inteligenti'a natiuniloru se se dechiare prin diurnale, cá se védia, in catrau se pléca opiniunea publica, catu voimu se ne apropiamu unii de altii si catu voimu se concedemu unii altor'a. Cu tóte aceste elu apostrofésa diurnalele romane si germane in cuvintele urmatória:

„Foile celorualte dóne natiuni au mersu cu multu mai departe intru admiratiunea sistemului Bachianu si Schmerlingianu, decatu cá se póta lua o pornire fara de amesteculu intieligintiei. Dara in urma totu cauta se ne apropiamu. Si punctulu apropiarei acesteia e singura numai uniunea.“ Mai incolo si da „K.K.“ parerea despre uniune intr'acolo ca fara de ea suntemu cu totulu de peritu; „Transilvania nu mai póte constitui unu statulu de sene.“ Dar' se-i vedemu cuventele cu cari se pare ca deschide Dnia S'a calea. La una discusiune eventuale; ca-su fórté naive si nu potu se nu interesadie pre publiculu cetitoriu. Deci écale:

„Punctulu de apropiare e singuru uniunea. Asia uniunea, pentruca dupa cum neam esprimatu mai de multeori trebue se precepemu ca nu e cu potentia, cá Transilvani'a se se mai póta organisa cá statulu, pentruca ei lipsescu elementele unui statulu, ei lipsese contielegerea, ei lipsese poterea aceea **cá vre-una natiune se-i póta portá egemoni'a.** — Intieptiesce au presimtitu omenii din 48 candu in diet'a cea din urma transilvana, lapedanduse de totu fanatismulu de a poté formá unu statulu, cá printr'unu testamentu, a impartitu ceea ce s'a mai potutu impartit intre natiunalitati, ia datu fiacaruia dreptulu seu afara(?); si dupace magiarulu numai catu a datu, dara nu a potutu lua, cu tóta abnegatiunea de sene pronuncia, cá acum se se face dar' uniune, pentruca din Transilvani'a mai multu nu se póte face statulu.

„Cu pierderea partiloru aneasate, cu eliberarea obagimei, cu pronunsiarea egalei indreptatiri, — a incetatu tóta poterea, tóta gravitatea, care ar' dá garantia **foistului** odinióra principatu transilvaneanu cá statulu de sene statatoriu in contra poterei si in contra desfrenului singuriteloru parti din sioulu seu. Pentru acést'a a prochiamatulu anulu 48 uniunea.

„Pentru acésta se lupta magiarimea pentrudensa (uniunea), pentruca vede, ca naiea Transilvaniei atatu de multu aieptata singuru numai in portulu uniunei nu va mai deveni a fi joculu tuturoru venturiloru si fortunelor.

„Intr'aceea, déca foile patriotice nu se potu uni neci macaru asupra punctului de plecare, déca patri'a si intieleginti'a natiuniloru face intocma cá si locutorii orasieiloru cu mergerea la balu, in locu cá se vedemu barbatesce de deslegarea cestiunei ce si are influinti'a pentru sedi, suntemu tari si statornici numai in neincrederea catra noi insine si catra altii; — déca vomu concrede tóte intempleriei, damu numai unu testimoniu mai próspetu despre aceea, cumca Transilvani'a dupa 48 nu póte mai multu sustá cá statulu de osebitu, pentruca ei lipsese poterea si contielegerea.“ „Korunk“ dara nu mai are neci o sperantia, cá Transilvani'a se se mai póta sustiené cá statulu, si ca fara uniune suntemu de peritu?

Éca respunsulu pentru cei ce intréba; ce mai dicu foile magiare. —

UNGARIA. Puntuatiunile generali pentru administratiune si conducerea afaceriloru dupa cari se regula principiile fundamentali a le guvernarei comitatelor in Ung.

1. Comitetele supremu (locutienintele de comite supremu) sta in fruntea guvernarei comitatense si a conducerei admini-

stratiunei, si in suer'a acést'a de aptivitate e supusu nemedi locitu consiliului reg. de locutienintia.

2. Comitetele supremu conduce si controla intrég'a administratiune si justitia in comitatulu seu.

3. Comitetele supremu e indetoratu a grigi de sustienere linisicei si a securitatei publice si eventualminte de restituire ei, — a scuti securitatea personale in contr'a atacuriloru n. legali — a inainta pre catu e cu potintia bunastarea spirituale si materiale a comitatului, desvoltarea industriei si comerziului, si spre scopulu acestua va grigi desclinitu pentru administrarea buna a cauzelor sanetarie si de invetiamentu, pentru sustienerea in stare buna a medilocelorulu de comunicatiune, — a indemná pre oficialii supusi lui la aptivitate, si la procedura regulata, intielépta si cu tactu, care s castige increderea publica — a infrena nesuintiele oari pot conduce la atietierea linisicei publice si a legamintelor de fratieta cu unu cuventu a guvernara comitatulu incredintiat grigei sale cu energia si temperantia, si a insciintia oficialatulu superioru respectivu despre evinementele ce receru dispositiuni mai inalte, séu sunt de altu interesu publicu.

4. Déca periclitarea mai mare a securitatei averei si persoanei aru recere aplicarea poterei armate, comitetele supremu o póte ordiná acést'a cu intrevenirea oficialatelor militari, cari in asta privintia au primitu instructiuni.

5. Comitetele supremu e detoriu a si castigá neintreruptu cunoscentia despre cursulu administratiunei, justitiei, cauzelor carte funduarie si de contributiuni, si déca din esperinti'a sa, din acuzarile partiteloru séu din reporturile supusiloru sei s'aru incunoscentia despre fapte neregulate séu cerustantie ce receru vindecare, fara intardiare va face despusetiunile necesarie in suer'a sa de aptivitate, séu casualminte va insciintiá oficialatulu superioru competente alaturandu parerea sa.

6. Comitetele supremu are dreptu a presiede in siedintiele tribunalului comitatense, a scaunului orfanale si a perceptoratului, si pre terenulu justitiei — conformu dreptulu seu d'a guvernara si controlá — intre marginile sustatorie a le legei formali póte aduce la validitate despusetiuni referitorie la conducerea afaceriloru, cari (despusetiuni) asecura esecutare rapede si nepartenitoria a dreptatei. Conducerea buna a cauzelor si a disciplinei penali se tiene asisderea de suer'a supraveghiarei comitelui supremu.

7. Mai in colo comitetele supremu e indetoratu a intrebuintia influinti'a sa, ca indetorati la contributiune se respunda regulatu contributiunea menita pentru acoperirea erogatiuniloru statului, si astufeliu se scape de sarcinele esecutiunei; de alta parte se vighiese cu grige asupra intereselor contribuitoriloru, — si in asta privintia veri-ce procedura nelegale despre care aru primi incunoscentiare, se o insciintiese la lolulu mai inaltu spre vindecare.

8. Comite supremu medilocesce si controleasa publicarea ordinatiuniloru mai inalte in comitatulu intregu.

9. Pana ce pre calea legelatiunei se voru face despusetiuni pentru organisarea comitatelor, comitetele supremu va implini prin substitutiune locurile vacante a le oficialiloru, numai la suplinirea locului de v.-comite primu e detoriu a cere mai antaiu intarirea Tavernicului pentru individulu ce e se se numesca.

Comitetele supremu primesce juramentulu de la oficiali, in casu de lipsa i suspinde de la posturile loru, la demisiunarea definitiv'a va procede intru intielesulu reguleloru disciplinarie. (Vedi si comitiv'a in Nr. tr.)

10. Comitetele supremu asemna salariiele oficialiloru luandu in mare consideratiune regulele ce eustau in asta privintia.

11. La gatirea bugetului comitatense si la respunderea sumelor asemnate voru siervi de cinosura prasca presinte si regulele sustatorie.

12. Dupa publicarea dietei, comitii supremi voru primi instructiuni noue pentru inceperea formale a alegeriloru de deputati.

De o data cu cercularea si punctatiunile aceste cerculéa prin foi si o cuventare politica a renumitului Kaiserfeld tienuta intr'unu banchetu la Pettau, datu in onórea lui in loculu nascerii, in care elu toema suplinesce, ceea ce nu cetimu in circularea c. Mailath spasandu, ca constitutiunea imp. dupa continuitatea de dreptu nu se póte modificá in gratia neci unui compromisu, decatu numai prin sen. imperialu. Afara de constitutiune ori-ce misiune ar' fi o jignire de dreptu, si incheia cu aceea, ca va asteptá cu partit'a s'a si si va redicá vocea, dupa pasii regimului ori si unde. —

Programulu slavaciloru din Ungari'a.

Unu conducatoriu alu slavaciloru publica in diurnalulu „Nerod“ pre lunga enumerarea apasariloru si nedreptatiriloru suferite din partea ungariloru si unu programu pentru nationalii soi slavaci despre tineria si modalitatea ce au de observatu la alegerea venitoria pentru deputati la dieta si cu toate, ca au pucina sperantia de a esi cu alegerea candidatiloru nationali, totusi si au pusu si designatu pentru fiecare cercu slavacu candidatulu sen nationalu spre a dovedi, ca in adeveru existe o partita slavaca nationale. Puntele principali ale programului in tocma consunatorie pentru toate cercurile de alegere, sunt:

1. Unitatea monarchiei, o patria libera de popore libere.
2. Intregitatea Ungariei fara neindreptatirea individualitatii si a dreptureloru poporului inascute si date dela Dumnedicu poporului slavacu. Libertate constitutiunale si dreptu egale pentru toate poporele.

3. Marginirea drepta a predominiei limbei magiare. Limb'a magiara se fia limba diplomatica si de odata limba oficiala la cele patru dicasterii mai inalte (cancelarii a de curte, consiliulu locotentiale, tabul'a septemvirale si curiale).

4. Recunoscere legale a individualitatii poporului slavacu pre totu terenulu locuitu de densulu si recunoscerea egalei indreptatiri a limbei slavace. In urmarea acestora ceru slavacii (se intielege ca numai dela dieta) ca cercurile slavace, cari sunt etnograficu arondate se formese unu districtu slavacu alu Ungariei superioare, dupa cum se pronunciasse in memorandumulu dela St. Marton, capital'a slavaciloru.

5. Slavacii ceru, ca dicasteriale cele patru mai inalte se se impartia in cinci sectiuni, inse nu mai multu ca pana acum dupa cinci specialitati, ci dupa cele cinci nationalitati ale patriei si siefulu fiacarei sectiuni se fia neaparatu dupa nascere, limba si simtiemente de una seu de alta din cele cinci nationalitati.

6. Toti articuli de lege de pana acum ai tierii, cari stau in legatura cu egal'a indreptatire a poporeloru din Ungari'a se se desfiintiese.

7. Inaintea lezei sunt toate staturele, nationalitatile si confesiunile religiose intre sene egali, si indreptatite la asemenea spriginire din cass'a tierii dupa numerulu sufletelor.

8. Sarcinele contributionali, cari in Slavaci'a cea neroditoria in asemenea cu Ungari'a mediunala cea fructifera sunt forte apasatorie, se se reduca catu va fi cu potentia si si contributionile indrepte si darile se se usiuresc.

9. Autonomi'a cercureloru, seaneloru a cetatiloru si comunelor se se garante se priu legislatiune positiva.

10. Legislativ'a ungarésca se se straduiésca asemenea pentru inaintarea culturai tuturoru poporeloru Ungariei si in specie: Slavacii se capete din mediloele tierii scole mai mici si mai inalte nationali, apoi una academia de dreptu si una de economia agricola.

Acestu programu, deca e elu in adeveru primitu de toti slavacii, si voru remane pre lunga densulu, lu pote primi partit'a ungariloru cu flori in palaria, pentruca in principiu le recunosc se supremati'a limbei si cu atata si egemoni'a cantata si tientita.

De ce se temu romanii?

Fratii nostri romani din Ungari'a inca nu au esitu pana acum cu neci unu programu pre facia si in publicu; inse vieti'a loru de atatea sute de ani, de candu se afla sub supremati'a magiara, e tota numai unu programu de lupte si relupte, dorere ca fara de reesiri pana in momentul de facia. Cans'a diace in singurele terorizatii seculari, cari leau sciutu infige supremati'a magiara in anim'a romaniloru chiaru si prin haiduonii loru, cari aveau privilegiu si pote ca lu voru mai ave a fi totu numai magiari s'au celu pucinu renegati, cari sunt si mai rei. Acesta si atunci, candu limb'a dicasterialoru era neutrala, cea latina, si candu cea magiara nu avea reuniuni, institute de copii mici, si propagande de a desnacionalisa, cum au acum si voru mai ave atatea, cate voru fi in stare a se innadusi tota viati'a nationala chiaru si in vetrele familielor. Ce voru intreprinde romanii acum, nu scimu, atata inse potemu sci, ca deca nu voru recastiga dreptulu de limba neutralsa comuna a tuturoru nationalitatiloru, pe fost'a limba diplomatica latina in codificarea legiloru, seu in loculu ei nu-si voru recastiga drepturi de limba egali in dieta, oficiu si in codificarea legiloru in tocma ca si magiarii; atunci si potu cantá vecinicia pomenire politico-nationale cu tota libertatea sperata, deca se mai pote concepe vreo libertate, unde

limb'a, mediloeulu de a'si ecsercea libertatea culturai si a drepturiloru comune, va fi impiedecata si priponita dupa manierele libertatii si egalitatii din 1860—61, candu una manutia de magiari in comitatulu Carasiului, prevediutu cu unu comite romanu si cu maioritate totale romana, totu sian estorsu limb'a oficiosa pre cea suprematica magiara, cu totu cuprinsulu rescriptulu de incorporare din 27 Dec. 1860, prin care demandase Maiestatea, ca in locurile desu locuite de romani, se se denumésca amploiatii din sinulu natiunei romane. Amploiatii romani cu limba straina e mai multu de catu o fictiune nationala si deca din epoca acea constitutiunala ne a remasu vreunu suveniru nationalu politicu, acela e numai intentiunea parintésca a Monarchului cu acelu rescriptu, inse punerea lui in praca nu e mai pucinu decatu totu fictiune. Teoriele br. Eötvös ajungu de joi pana mai apoi. Sub Maria Teresia si imp. Iosifu II. era limb'a neutrala latina ca limba oficiala, ér' limbele nationali era mai scutite si decatu adi prin institute mici si mari prin lege (vedi planulu scolariu dela 1777 compusu de Urményi si Trstiansky, vedi gramatice si lexicone mai cu toate limbele). Astadi cu supremati'a limbii amu devenitu cu multu mai fanatici, decatu se si mai visese egemonii nostri de alte limbi egale indreptatite. Romanii dar' vrendu din sufletu bun'a cointielegere, afla ne aparata reintorcerea la limb'a latina in codificarea legiloru si de aici incolo egalitate si midiloe de asi desvolta fiecare limb'a nationalitatii sale, si ceteris paribus invoirea e gata. — Altfeliu ei se temu; si astépta pana va trece ap'a. —

Starea fonduriloru diecesei lugosiane.

In Nr. 4 alu „Sionulu rom.“ publicandu-se urdirea, scopolu si erogatiunile specifice de pre a. o. a „Fondulu rudolfianu alu stipendiiloru,“ intemeiatu pentru ajutorarea teneriloru scolari din sinulu venerab. diecese a Lugosiului nascuti: speramu ca va fi binevenita acum si urmatória adumbrare pre scurtu a statulu activu si pasivu a tuturoru fonduriloru a acestei diecese, admiastriatiunei responsavere a capitolulu beser, catedr. din Lugosiu concedite, dedusa din ratiunile acestoru fonduri.

Din acelea ratiuni se oúnosce, cumca sub administratiunea capitolulu se afla pana acum trei fonduri diecesane, si anume: fondulu rudolfianu prenumitu, fondulu veduo-orfanalu, si fondulu preotiloru deficiéti. Eara statulu loru de la intemeierea fiacarui'a din ele pana ult. Diec. 1864 este acest'a:

I. Fondulu rudolfianu s'a intemeiatu de catra Ilustr. S'a D. Dr. Ales. Dobra, episcopulu diecesanu in 19 Nov. 1857 cu unu capitalu de 4.200 fl. — cr. v. a.

Acestai capitalu totu Ilustr. S'a pana ult. Dec. 1864 a mai adausu pre ronu alte oblate in	953	73 ¹ / ₂	„
Au concursu si revrds. d. capitulari cu	525	—	„
Eara interesurie au incursu	1.645	20 ¹ / ₂	„
si asia s'au primitu	7.323	94	„
Din acést'a suma s'au elocatu pre 21 obligatiuni asecurate	5.689	—	„
S'au erogatu in stipendie	1.470	81	„
Sum'a	7.159	81	„
Din primitii	7.323	94	„
Scotiendu-se elocatii si erogatii	7.159	81	„

au remasu in case cu ult. Dec. 1864 . . . . . 164 „ 13 „

II. Fondulu veduo-orfanalu e destinatu pentru ajutorarea veduveloru preotese si a orfaniloru loru.

Acest'a are inceputulu seu de la 3 Maiu 1859, diu'a, intru carea partea cestei diecese obvenitoria s'a despartitu si s'a strapusu dieces'a — matre a Urbei-mare. Acea parte au fostu . . . . . 7.071 fl. —¹/₂ cr. v. a.

La acestu fondu a conferitu gratiosu Ilustr. S'a d. eppu diecesanu	519	97	„
si rdsimii d. capitulari	592	48	„
Eara clerulu din afara diecesanu a concursu din 20/0 dela competinti'a sa annala cu	1.803	66 ¹ / ₂	„
Din interesurie s'au adunatu	2.414	65	„
si asia s'au primitu	12.401	77	„
Din acést'a suma s'au elocatu pre 55 de obligatiuni asecurate	10.386	25	„
S'au erogatu la veduve sol.	1.454	13	„
In sum'a	11.840	38	„

Din primitii	12.401	"	77	"
Scotiendu-se elocatii si erogatii	11.840	"	38	"
au ramas in case cu ult. Dec. 1864	561	"	36	"
III. Fondulu preotiloru deficienti, destinatu pentru ajutorarea preotiloru scapatati de poteri si midilóce pentru sustinerea vietii.				
De la 1. Nov. 1861, diu'a intemeiarii lui, pana ult. Dec. 1864, a constatu :				
Din partea obvenitória din fondulu de acestu nume a fóstei diecese a Fogarasiului, intemeiatu inca in an. 1838 din oblatele gratuite a clerului respectivu sub decursulu unui dieceniu coadunate, prin eso. c. r. gubrrniu transilvanu strapusa in	1.448	fl.	64	cr. v. a.
Acestei sume a adausu Ilustr.				
S'a d. eppu diecesanu	519	"	2	"
si rds. d. capitulari	432	"	95	"
Eara clerulu din afara a concursu din 20/0 de la competinti'a sa annuala cu				
Din interesurie au venitu	281	"	1	"
si asia s'au primitu	2.933	"	93	"
Din acést'a suma s'au elocatu pre 15 obligatiuni asecurate	2.664	"	75	"
S'au erogatu	48	"	36	"
In sum'a				
Din primitii	2.713	"	93	"
Scotiendu-se elocatii si erogatii	2.933	"	93	"
Scotiendu-se elocatii si erogatii	2.713	"	11	"

au ramas in case cu ult. Dec. 1864	220	"	82	"
Eara preste totu s'au infiintiatu aceste fonduri :				
1) din capitulari strapuse de la diecesele-matre, in	8.519	fl.	65 ¹ / ₂	cr. v. a.
2) din oblatele Ilustr. S'ale d. episcopu diecesanu	6.192	"	72 ¹ / ₂	"
3) din oblatele rds. d. capitulari	1.550	"	43	"
4) din 20/0 a preotiloru din afara diecesani	2.084	"	67 ¹ / ₂	"
5) din interesurie	4.312	"	15 ¹ / ₂	"
In sum'a				
	22.659	"	64	"

Mai este inca in proprietatea acestei diecese partea competinte pentru partile ei transilvane de catra esc. c. r. v. guberniu trans. in an. 1858 in 12.929 fl. 17¹/₂ cr. in m. c. din fondulu bobianu dismembrata, si pana acum gsigiei aceluiasi escelsu conoredita, dupa carea pre totu anulu interesuriulu cá la 625 fl. si mai bine se submite veneratului ordinariatu de aici, pentru ajutorarea protopopiloru si a parochiloru respectivi.

Ast'a e scurt'a adumbratiune a statului fonduriloru nóstre diecesane, in carea vorbescu destulu de chiaru numerii intr'ins'a cuprinsi despre nesuinti'a cu poteri unite a clerulu diecesanu si incordarile lui pentru prosperarea si in-florirea acestei june diecese, sub conducerea cu cuventulu si mai multu inca cu esemplulu a veneratului si iubitului seu archipastoriu. (Sion. rom.)

Sibiu 7 Aug. Ecs. S'a d. presiedinte gubernialu c. r. L. M. C. Ludovicu Crenneville calatori la Clusiu.

— Ecs. S'a d. metropolitu A. br. de Siagunu se reintórse din misiunea s'a dela Vien'a la Sibiu.

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a 4 Sept. „N. fr. Pr.“ reportésa, ca comitele natiunii sascsor C. Schmidt, a datu unu memorandum in audienti'a avuta la Mai. privitoriu la desvoltarea constitutionala. C. Schmidt nu fù chiamatu la conferintiele tienute de cancelari'a Ungariei cu a Ardélului, éru metropolitu Siaguna se se fia pronuniatu, cá modificarile in privinti'a Ardélului se se iè inainte numai pe cale strinsu constitutionala. (Óre care?)

Vien'a 1 Aug. Lui „Kr. Ztg.“ i se scrie sub datulu acest'a din Vien'a, cumca se suna ca Pórt'a a prelucratu unu memorandum pentru poteri tractatulu dela Parisu, care cuprinde violarile cele neincetate ale tractatulu din partea regimulu Principatelor unite si le provóca, cá se 'lu puua suptu o nóua revisiune, in catu apoi in interesulu ordinei europene se póta dá deplin'a garantia in tóta privinti'a. Se crede, ca memorandumulu s'a si impartasitu in proiectu regimulu francesu si pune si o candidatura in proscena, a princ. Bibescu. — Sciri de aceste nu potu se nu fia tendentióse spre a sustiené

rivalitati in sermánu státu; éi intieleginti'a romana se 'si unéscu poteri pentru progresu in cultura, ca numai arma culturai va sustiené pe noulu státu. —

— In loculu v. cancelariulu ungurescu Privitzer dimisionatu se sorie, ca s'ar' fi denumitu Ladislau de Károly. S'au mai denumitu si alti comiti supremi in Ungaria anume Iosefu de Tomcsány pentru comitatulu Ciongradulu si br. Majthény in comitatulu Honteru.

Cronica esterna.

ROMANIA. (Una cestiune nóua ardiatória!) Sub acestu titlu alarmatoriu face „D. A. Ztg.“ unu sieru de descoperiri sosite din Vien'a, cari predicu reinvierea cestiunei orientale intr'o forma íórté amenintatória. Acelea sunt, ca din Serbi'a, cá punctu centrale, se pregatesce acum una misi-care, care e si inaintata, cu scopu de a rumpe dela Turci'a provinciile europene.

Principatele unite se voru etabla cu totulu nedependinte pre teritoriulu seu; Serbi'a va ocup'a Bulgari'a, Bosni'a si una parte din Erzegovin'a, é' alt'a o va primi Moutenegro; Greci'a: Tesali'a, Macedoni'a si Epirulu.

Turciei indatu i s'a datu in cunoscentia si i sa apromisu ajutoriu. In Vien'a se tractésa seriosu acést'a cauza, carea dupa cum atinge corespondentele si intinde ramurelele pana dincolo de Prutu pre teritoriulu rusescu. Cine mai sci, cu ce scopu voru fi scornite si acestea.

Bucuresci 6 Sept. Principele a resositu duminéca sér'a in resiedintia, unde 'lu asteptá ministeriulu etc, elu inse trasa pre de una lature la resiedinti'a din Cotroceni. Municipalitatea capitalei a presentatu Mariei S'ale unu buchetu, pre care Domnitoriulu la datu ministrulu de resbelu, dicundui, cá se incunune cu densulu armat'a pre carea a laudat'o inaintea siefiloru de corpuri. Liebrecht, directorele generale alu telegrafelor s'a departatu din tiér'a, póte ca de nevóia; prefectatu de politia D. Marghilomanu inca s'a retrasu. —

CONCURSU.

Devenindu in vacantia profesura de musica vocale si instrumentale la gimnasiulu din Blasiu, se deschide concursu pentru acesta statiune cu terminu pana la 1 Octobré nou a. c. sub conditiunile urmatórie: cá concurentele:

1. Se scia bene limba romanéscu celu pucinu a o vorbi.
  2. Se documentese cu documente autentice cunoscenti'a de plenu a artei, ce are se o profeséscu.
  3. Sesi produca documente despre confesiune, servitiile avute, si moralitatea sa.
- Sembria pre anu e desfta in 500 fl. v. a. si cortelu naturale.
Blasiu 2 Septembre 1865.

1—3

Ordinariatulu metropolitanu alu Albei-Iulia.

CONCURSU.

Devenindu in vacantia profesura de lucrari de mana femeesci la scóla de fetie in Blasiu, se deschide concursu cu terminu pana la 1 Octobré nou a. c. sub conditiunile urmatórie: ca concurent'a:

1. Se scia bene limb'a romanéscu a o vorbi si scrie, si alte limbe din patria.
  2. Se documentese cu documente autentice cunoscenti'a de plenu a cusetureloru, legumaritului si fierberitului.
  3. Sesi produca documente despre confesiunea catolica, servitiile avute, progresele si moralitatea ei.
- Sembria pre anu e desfta in 420 fl. v. a. si cortelu naturale.
Blasiu 2 Septembre 1865.

1—3

Ordinariatulu metropolitanu alu Albei-Iulia.

Preturile bucatelor in piati'a Brasiovului.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Sept. 8 n. 1865.

Gráu curatu galeta 5 fl. 70 cr., de midilocu 5 fl. 19 cr., amestecatú 4 fl. 20 cr. —

Secara 3 fl. 21 cr., Papsioiu (cucurusu) 3 fl. 52 cr., Ordiu 3 fl. 21 cr., Ovesu 1 fl. 41 cr., Cartofi — fl. 96 cr.